

ZARZĄDZANIE SIECIĄ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH W ŁODZI

Małgorzata Zwolińska

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka zmian w sieci szkolnej w latach 2007-2012.....	6
3. Lokalna polityka oświatowa	10
4. Wybrane instrumenty zarządzania oświatą w szkolnictwie ponadgimnazjalnym	16
5. Podsumowanie	19

Spis tabel

Tabela 1. Zmiany podstawowych wskaźników oświatowych w szkołach podstawowych w kolejnych latach	3
Tabela 2. Zmiany podstawowych wskaźników oświatowych w gimnazjach w kolejnych latach 2007/08-2011/12	3
Tabela 3. Zmiany podstawowych wskaźników oświatowych w szkołach ponadgimnazjalnych w kolejnych latach	4
Tabela 4. Zbiorcze zestawienie podstawowych danych i wskaźników w podziale z podziałem na typ szkoły	4
Tabela 5. Struktura kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych	13
Tabela 6. Zatrudnienie nauczycieli według stopnia awansu zawodowego w Łodzi ogółem i w szkołach ponadgimnazjalnych	15

1. Wstęp

Miasto Łódź prowadzi 369 szkół i placówek, w tym 71 szkół ponadgimnazjalnych w 51 jednostkach organizacyjnych. Przez inne podmioty prowadzonych jest 20 szkół publicznych, w tym 8 ponadgimnazjalnych oraz 271 szkół niepublicznych, w tym 84 ponadgimnazjalne. Łącznie łódzka oświata obejmuje 85 000 dzieci/uczniów, 9 650 nauczycieli oraz 4 800 pracowników niepedagogicznych.

W roku szkolnym 2011/2012 Miasto Łódź prowadziło 87 szkół podstawowych. Z tej liczby 86 szkół funkcjonuje jako samodzielne jednostki organizacyjne, a jedna szkoła podstawowa wchodzi w skład zespołu szkół integracyjnych.

Tabela 1. Zmiany podstawowych wskaźników oświatowych w szkołach podstawowych w kolejnych latach

Rok szkolny	Liczba szkół podst.	Liczba oddziałów	Liczba dzieci w szkołach podst.	Średnia liczba uczniów w oddziale	Liczba etatów pedagog.	Średnia liczba uczniów/ etat ped.	Liczba etatów nieped.	Średnia liczba uczniów/ na etat nieped.
2007/2008	87	1295	30 660	23,68	2729	11,23	1070	28,65
2008/2009	87	1261	29 526	23,41	2803	10,53	1070	27,59
2009/2010	87	1242	28 801	23,18	2679	10,76	1074	26,81
2010/2011	87	1252	28 674	22,90	2678	10,70	1080	26,55
2011/2012	87	1264	28 999	22,94	2717	10,67	1087	26,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta.

W roku szkolnym 2011/2012 Miasto Łódź prowadziło 47 gimnazjów. Z tego 40 gimnazjów funkcjonowało jako samodzielne jednostki organizacyjne, 6 gimnazjów wchodzi w skład zespołów szkół ogólnokształcących, a jedno gimnazjum wchodzi w skład zespołu szkół integracyjnych.

Tabela 2. Zmiany podstawowych wskaźników oświatowych w gimnazjach w kolejnych latach 2007/08-2011/12

Rok szkolny	Liczba gimnazjów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów w gimnazjach	Średnia liczba uczniów w oddziale	Liczba etatów pedagog.	Średnia liczba uczniów/ etat ped.	Liczba etatów nieped.	Średnia liczba uczniów/etat nieped.
2007/2008	47	677	18 088	27	1615	11,20	514	35,19
2008/2009	47	643	17 065	27	1540	11,08	513	33,26
2009/2010	47	615	16 112	26	1516	10,62	507	31,78
2010/2011	47	584	15 224	26	1478	10,30	504	30,21
2011/2012	47	550	14 297	26	1441	9,92	499	28,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta.

W roku szkolnym 2011/12 Miasto Łódź prowadziło 53 jednostki organizacyjne na poziomie ponadgimnazjalnym. Struktura jednostek jest następująca: 26 samodzielnych liceów ogólnokształcących, 6 zespołów szkół ogólnokształcących, w skład których wchodzi licea ogólnokształcące i gimnazja, 21 zespołów szkół ponadgimnazjalnych, w skład których wchodzi licea profilowane, technika, zasadnicze szkoły zawodowe oraz szkoły policealne, w nielicznych przypadkach także licea ogólnokształcące. Z dniem 31.08.2012 likwidacji uległy 2 szkoły licealne, 1 zespół szkół ogólnokształcących i 3 zespoły ponadgimnazjalne.

Tabela 3. Zmiany podstawowych wskaźników oświatowych w szkołach ponadgimnazjalnych w kolejnych latach

Rok szkolny	Liczba szkół ponadgimnazjalnych	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Średnia liczba uczniów w oddziale	Liczba etatów pedagog.	Średnia liczba uczniów/etat ped.	Liczba etatów nieped.	Średnia liczba uczniów/etat nieped.
2007/2008	53	932	24436	26	2302	10,95	780	32,47
2008/2009	53	892	23207	26	2235	10,68	771	30,94
2009/2010	53	868	21969	25	2183	10,61	776	29,92
2010/2011	53	834	21322	26	2138	10,35	761	29,00
2011/2012	53	772	20341	26	2112	9,63	745	27,339

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta.

W szkołach ponadgimnazjalnych zapewniona została ponadstandardowa oferta kształcenia, na którą składały się:

- 4 szkoły z 17 oddziałami dwujęzycznymi
- 1 szkoła z 2 oddziałami z międzynarodową maturą
- 6 szkół z 11 oddziałami sportowymi
- 2 szkoły z 5 oddziałami integracyjnymi
- 1 szkoła z oddziałami terapeutycznymi

Miasto Łódź jest także organem prowadzącym dla Centrum Kształcenia Ustawicznego oraz Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.

Tabela 4. Zbiorcze zestawienie podstawowych danych i wskaźników w podziale z podziałem na typ szkoły

	SP	G	LO	ZSO	ZSP
liczba szkół w 2011/12	87	47	26	6	21
średnia uczniów w oddziale	23	26	28	26	25
liczba miejsc w szkołach	46 116	27 916	17 388	6 748	16 352
spadek liczby uczniów w szkołach od 2007r.	5%	21%	26%	28%	5%
wykorzystanie miejsc w szkołach	66%	51%	60%	45%	53%
wskaźnik obciążenia sal w szkołach	6,08	5,13	5,41	4,89	5,82

(śr. liczba godz. dziennie)					
szkół obciążonych powyżej średniej	45%	49%	61,5%	50%	48%
szkół obciążonych poniżej średniej	55%	51%	38,5%	50%	52%
średni roczny koszt kształcenia* jednego ucznia w 2007 r.	4 901,16 zł	4482,47zł	4 122 zł	4 886 zł	5 631 zł
średni roczny koszt kształcenia jednego ucznia w 2011 r.	7 434,67 zł	7220,43 zł	6 271 zł	8 110 zł	7 617 zł
wzrost rocznych kosztów kształcenia jednego ucznia 2007-2011	51,7%	61,1%	52,13%	66%	35%

*W kosztach kształcenia uwzględniono wydatki bieżące na realizację zajęć wynikających z organizacji szkoły
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta.

W 2011 roku Miasto Łódź zleciło zewnętrzny audyt firmie doradczej PWC Polska. Celem była analiza budżetu oświaty i poszukiwanie kierunków optymalizacji kosztów. Rekomendowane rozwiązania dotyczyły działań krótkoterminowych np. konsolidacja zakupów i usług oraz wprowadzenia standardów organizacyjnych, a także długoterminowych np. reorganizacja szkół poprzez łączenie klas i placówek, wygaszanie, przekształcanie oraz centralizacja usług administracyjno-księgowych.

W raporcie PWC wskazano także, że na tle pozostałych badanych miast wskaźniki jakości usług edukacyjnych w Łodzi wymagają poprawy na wszystkich szczeblach edukacji. Zarówno ranking wyższych uczelni, jak i wskaźnik zdawalności matur oraz poziom egzaminów gimnazjalnych i wyniki sprawdzianu VI klas plasują Łódź powyżej średniej dla Polski, ale poniżej przeciętnej wyników dla dużych miast.

Analiza budżetu Miasta Łodzi w latach 2007-2011 pokazuje, że:

- Wydatki na oświatę i wychowanie stanowią największą pozycję w budżecie Miasta Łodzi i wynoszą od 26% do ponad 30% budżetu. Zauważalna jest tendencja niewielkiego spadku udziału wydatków na oświatę w wydatkach Miasta.
- Wydatki bieżące na oświatę i wkład Miasta rosną mimo zmniejszającej się liczby uczniów i oddziałów. Niż demograficzny ma wpływ na zmniejszanie się liczebności oddziałów, co przy obowiązującym sposobie naliczania subwencji, oznacza wzrost jednostkowych kosztów kształcenia.
- Systematycznie spadają wydatki inwestycyjne w oświacie. W obliczu bardzo złego stanu technicznego szkół wiąże się to dalszą dekapitalizacją zasobów.
- Wydatki na wynagrodzenia mają największy udział w wydatkach na oświatę i wychowanie i stanowią 70%.
- Subwencja pokrywa 58-60% wydatków ogółem na oświatę ogółem i 78-80% wydatków subwencionowanych. Udział subwencji w wydatkach na oświatę nieznacznie rośnie, co związane jest z działaniami optymalizującymi koszty.

W 2011 r. subwencja pokryła 77,5% wydatków subwencionowanych (w tym w szkołach ponadgimnazjalnych 76,37%: w szkołach ogólnokształcących 78%, w liceach ogólnokształcących 81%, w zespołach szkół ogólnokształcących 64%, w szkołach zawodowych 74%). Wysokie koszty kształcenia w ZSO wynikają ze specyfiki budynków („molocho” na osiedlach, mało uczniów). W 16 szkołach (w tym 11 to licea) wskaźnik udziału subwencji wynosi ponad 90%, ale w 9 (w tym 6 to szkoły zawodowe) poniżej 60%.

- Samorząd pokrywa tylko obowiązujący standard według ramowych planów nauczania. Utrzymuje dotychczas wdrażaną ponadstandardową ofertę, ale nie są wprowadzane żadne nowe przedsięwzięcia i zajęcia dodatkowe. Zagraża to programowemu rozwojowi szkół oraz wdrażaniu działań w celu poprawy wyników kształcenia.
- Niedostatki finansowe łagodzą środki z projektów unijnych. Większość szkół, w tym wszystkie szkoły ponadgimnazjalne, objętych było lub jest wspomaganie ze środków EFS, głównie w ramach PO KL. Efektem jest znaczące wzbogacenie oferty edukacyjnej i wyposażenia w pomoce dydaktyczne. Ponadto obecnie realizowane programy termomodernizacji wpływają na poprawę stanu technicznego budynków.

2. Charakterystyka zmian w sieci szkolnej w latach 2007-2012

W roku szkolnym 2000/01 w szkołach ponadgimnazjalnych było ponad 45 000 uczniów. Obecnie na tym typie szkół kształci się niewiele ponad 20 000 uczniów. W ciągu 10 lat spadek liczby uczniów wyniósł ok. 55%. Największe zmiany miały miejsce w latach 2000-2006. Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych zmniejszyła się wtedy o prawie 40%. Spadek liczby uczniów dotyczył na początku głównie szkół zawodowych. W liceach liczba uczniów utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Samorząd podejmował decyzje o zmianach w sieci szkół. Ubyło 13 szkół: zlikwidowano, często poprzez wygaszanie, 12 szkół zawodowych, a jeden zespół szkół zawodowych przekształcono w liceum ogólnokształcące. Z dzisiejszej perspektywy za błąd należy uznać likwidację technikum chemicznego, którego brakuje w ofercie miasta i które trudno odtworzyć ze względu na brak bazy, tradycji, doświadczonej kadry. Pozostałe branże zostały utrzymane w ofercie.

W latach 2007–2011 liczba uczniów spadła o kolejne 20%. Spadek liczby uczniów dotyczył zarówno liceów, jak i – choć w dużo mniejszym już stopniu – szkół zawodowych. Zlikwidowano poprzez wygaszenie tylko jeden zespół szkół ponadgimnazjalnych. Sieć szkół uległa więc niewielkiej modyfikacji. Odpowiada warunkom demograficznym sprzed wielu lat, co nie znajduje uzasadnienia merytorycznego. W dającej się przewidzieć przyszłości nie ma przecież szans na powrót do liczebności uczniów sprzed lat. Dane demograficzne i przewidywania co do liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych do roku 2015, wskazują na dalszy spadek naboru o 5% rocznie.

Po zmianie władz samorządowych w lutym 2011 podjęto uchwały o zamiarze likwidacji szkół, w tym szkół ponadgimnazjalnych. Wywołało to falę protestów, nie tylko w środowisku oświatowym. Sprawa stała się głośna medialnie, także z tego powodu, że była to jedna z pierwszych decyzji samorządowych w kraju i na dość dużą skalę. Likwidacja szkół stała się argumentem walki ugrupowań politycznych. Biorąc pod uwagę niezadowolenie społeczne, ponownie rozważając argumenty merytoryczne oraz opinię kuratora, odstąpiono od likwidacji szkół podstawowych. Uwzględniając zaś ryzyko niedopełnienia obowiązków skutecznego powiadomienia rodziców w odpowiednim terminie oraz realne możliwości organizacyjne wykonania uchwał likwidacyjnych w tak krótkim czasie, przesunięto termin likwidacji szkół o jeden rok. Krok taki okazał się słuszny, bo pozwolił na niedokonywanie naboru do nowych klas i dał czas na przygotowanie się do zmian szkołom, nauczycielom i organowi prowadzącemu.

Zmiany sieci w 2011-12 r. - ważniejsze daty:

- luty 2011 r. – ogłoszenie zamiaru likwidacji 20 jednostek organizacyjnych (w tym 2 szkoły „martwe” bez naboru od lat) i przekształcenia 2 placówek zajęć pozaszkolnych w filie Pałacu Młodzieży) – „burza medialna” wokół Łodzi w całej Polsce;
- zmiany spowodowane oporem społecznym, protestami, wynikami konsultacji społecznych i ponownymi analizami sytuacji szkół; analiza prawna, ponownie weryfikacja możliwości organizacyjnych i obciążeń budżetowych;
- odstąpienie od likwidacji 5 jednostek: trzech szkół podstawowych (brak akceptacji dowozu w mieście, plany wobec 6-latków), jednego gimnazjum (do budynku G nr 20 przyłączono Centrum Zajęć Pozalekcyjnych nr 1 i w ten sposób pozyskano budynek na przedszkole) i jednego LO przy ZSP 10 ze względu na tradycje i osiągnięcia sportowe;
- maj 2011 r. uchwały o zamiarze likwidacji z dniem 31.08.2012 r. – przesunięcie terminów likwidacji o jeden rok;
- luty 2012 r. uchwały likwidacyjne dla 14 jednostek organizacyjnych; w przypadku jednego gimnazjum Rada Miejska nie podjęła uchwały – szkoła będzie miała zmienioną siedzibę;
- styczeń 2012 r. – ogłoszenie zamiaru likwidacji Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niedosłyszących; kwiecień – uchwała likwidacyjna ośrodka.

Wśród argumentów podawanych w uzasadnieniach do uchwał można przeczytać:

„liczba uczniów w ciągu 5 lat spadła o ponad 50%”, „prognozuje się dalszy spadek liczby uczniów w rejonie”, „brak drogi przeciwpożarowej”, „szkoła ma duże kłopoty z naborem”, „w pobliżu znajdują się trzy inne gimnazja”, „w szkole posiadającej 24 sale wykorzystywanych jest tylko 8”, „sala

gimnastyczna zamknięta decyzją nadzoru sanitarnego”, „tylko 40% nauczycieli zatrudnionych jest w pełnym wymiarze”, „słabe wyniki kształcenia potwierdzone egzaminami i EWD”.

W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego Rada Miejska w Łodzi podjęła uchwały w sprawie likwidacji z dniem 31 sierpnia 2012r. sześciu jednostek organizacyjnych. Z łódzkiej mapy edukacyjnej z dniem 1 września 2012r. zniknie zatem XXVIII LO, XLI LO, ZSO 9, ZSP 8, ZSP 11, ZSP 14. Dwie małe szkoły będą miały siedzibę w jednym budynku: do XXXIV LO zostanie przeniesione pobliskie Gimnazjum nr 24. Z dniem 31 sierpnia 2013r., uchwałami Rady Miejskiej zlikwidowane zostaną kolejne dwa licea ogólnokształcące wchodzące w skład funkcjonujących nadal zespołów szkół ponadgimnazjalnych, do których od 1 września 2011r. nie prowadzi się już naboru. Licea te będą likwidowane w związku z koncepcją rozdzielenia kształcenia zawodowego od szkół ogólnokształcących. Poza wymienionymi wyżej szkołami ponadgimnazjalnymi likwidacje dotknęły: dwóch gimnazjów (G4 i G9), dwóch specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych (SOSW nr 1 i SOSW nr 5). Łódzcy radni w roku 2011/12 podjęli także uchwały dotyczące zmian w sieci w związku ze zmianami ustawy o systemie oświaty m.in. likwidacja 15 liceów profilowanych (od kilku lat bez naboru).

Likwidacja szkół wymaga ogromnej determinacji. Poprzedzona powinna być bardzo szeroką akcją informacyjną o motywach podejmowanych działań. Przenoszenie i łączenie szkół, na które jest większe przyzwolenie społeczne i polityczne, niestety wymaga zachowania procedur likwidacji. Działania są bardzo trudne organizacyjnie i niosą ze sobą wysokie koszty społeczne.

Likwidacje szkół to tak naprawdę nie tylko oszczędzanie, ale także porządkowanie Miasta. Likwidacja 10 małych szkół i placówek w skali miasta obsługującego kilkaset placówek dotyczy tylko ok. 800 uczniów, nie przynosi w skali prawie 900 tys. budżetu znaczących oszczędności. Poza racjonalizacją sieci szkół i optymalizacją kosztów kształcenia korzyścią z likwidacji jest jednak odzyskanie budynków i przeznaczenie ich na ważne cele społeczne związane z ochroną zdrowia, kulturą, czy nadal edukacją, ale wzbogacającą ofertę w nowy typ placówki. I tak na przykład planuje się utworzenie nowego przedszkola, hospicjum, niepublicznej szkoły dla dzieci z porażeniem mózgowym, szkoły „międzynarodowej”, a także po rewitalizacji budynków przez nowych właścicieli: nowoczesnego centrum ASP i utworzenia nowego gimnazjum przy PŁ. Niektóre obiekty staną się przedmiotem zamiany między Miastem a innymi podmiotami, czy też przeprowadzki pobliskiej szkoły ze względu na lepsze warunki. Pożądana byłaby jednak publiczna deklaracja władz Miasta o przeznaczeniu części, w ten sposób pozyskanych środków, na potrzeby inwestycyjne szkół.

Restrukturyzacja wiąże się oczywiście ze zwolnieniami nauczycieli i pracowników niepedagogicznych. Likwidacje oraz odbywające się równoległe zmiany organizacyjne związane ze standaryzacją i nowymi ramowymi planami nauczania dają skalę zwolnień w Łodzi w 2012 r. (według

danych na lipiec 2012 r.) na poziomie około 200 osób. Ten negatywny aspekt koniecznego porządkowania sieci szkół należy brać pod uwagę przy kreowaniu polityki Miasta i podejmowaniu decyzji w przypadku dużego bezrobocia w mieście. W celu dalszej restrukturyzacji sieci szkół ponadgimnazjalnych docelowo planuje się:

1. Zmniejszenie liczby szkół w związku z niżem demograficznym poprzez:
 - a. pozostawienie najlepszych, najpopularniejszych, dużych liceów ogólnokształcących – najczęściej w centrum miasta i jednego, dwóch liceów w każdej z dzielnic oddalonych od centrum, jeśli mają dobry nabór i dobre wyniki kształcenia;
 - b. łączenie liceów małych, które albo terytorialnie umiejscowione są w miarę blisko siebie, albo preferują zbliżony „profil” kształcenia np. rozwijają zainteresowania artystyczne – tak, aby w szkole na danym poziomie kształcenia były co najmniej 4 oddziały.
2. Nadanie wyraźnego oblicza każdej szkole zawodowej i konsekwentne rozwijanie kształcenia w ramach danej branży.
 - a. Identyfikacja szkoły poprzez odpowiednio zmienioną nazwę.

Większość szkół zawodowych ma już obecnie wyraźny profil kształcenia i podejmowane są decyzje o zmianie nazwy, aby z bezosobowych ZSP stać się znowu Zespołem Szkół Samochodowych, Zespołem Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich.
 - b. Tworzenie centrów branżowych.

Jedna duża szkoła w każdej z branż, koncentracja środków w jednej szkole, ewentualnie pozostałe mniejsze szkoły w ramach tej samej/zbliżonej branży współpracują z centrum w zakresie organizacji kształcenia praktycznego. W tym celu niezbędne jest łączenie/przenoszenie szkół.
3. Pozostawienie jednej dużej szkoły „wielozawodowej” będącej rzeczywiście zespołem szkół ponadgimnazjalnych kształcącej w wielu różnych kierunkach i zawodach, szybko reagującej na zmieniające się potrzeby rynku i zainteresowanie społeczne. Pozytywny przykład tego typu organizacji szkoły pokazuje ZSP 19, w którym organizowane jest kształcenie w 9 zawodach, a oferta jest co rok modyfikowana. Co prawda na razie nie ma powodów do zadowolenia z powodu wyników kształcenia, ale operatywność szkoły i dobry nabór świadczą o potrzebie istnienia tego typu placówki w ofercie Miasta.

Wnioski z ostatniej rekrutacji potwierdzają zauważane tendencje i słuszność planowanych działań.

Wszystkie licea ogólnokształcące (łącznie z tymi w zespołach) można podzielić na trzy grupy:

- 11 liceów bardzo popularnych (ponad 1/3 wszystkich LO), gdzie liczba kandydatów przewyższa liczbę miejsc, a średnia liczba punktów przy przyjęciu wynosi od 120 do 163. Połowa z nich zlokalizowana jest w centrum miasta.
- 10 liceów bez większych kłopotów pozyskujących uczniów, średnia liczba punktów przy przyjęciu ok. 100-120. Wśród tych szkół są takie, które mają dobre wyniki, dobre EWD i dobrą opinię, ale na przykład kłopotliwą lokalizację (kilka szkół w pobliżu).
- 11 liceów, które muszą zabiegać o uczniów i przyjmują kandydatów ze średnią liczbą punktów poniżej 100. Często oferta szkoły budowana jest w celu zwiększenia atrakcyjności, „pod ucznia”, a nie z myślą o rozwoju szkoły.

Na poziomie techników 8 szkół ma bardzo dobry nabór i przyjmuje uczniów ze średnią liczbą punktów od 92 do 110. Są to szkoły kształcące w zawodach związanych z turystyką i hotelarstwem, gastronomią, gazownictwem, geodezją, fryzjerstwem, weterynarią, energetyką i elektroniką.

Spośród 12 zasadniczych szkół zawodowych tylko 3 (gastronomiczna, spożywcza i samochodowa) nie mają kłopotów z naborem i średnia liczba punktów przy przyjęciu wynosi ponad 60. Pozostałe na pierwszym etapie rekrutacji są zagrożone nieutworzeniem klas.

Szkoły w obliczu niżu próbują otwierać różne w miarę popularne kierunki, co nie zawsze jest racjonalne. Próby porządkowania oferty szkół w celu niepowielania zawodów w różnych szkołach spotykają się ze sprzeciwem „zabierania zawodu”, oporem z obawy o ograniczenie naboru i zatrudnienie kadry. Na przykład Szkoła Przemysłu Mody po dobrych doświadczeniach i wzbogaceniu wyposażenia w ramach projektów unijnych, planowała otworzyć pasującą do jej profilu klasę fryzjerską. Protest innej szkoły, która kształci fryzjerów, ogrodników i handlowców zaangażował związki zawodowe, polityków i media. Organ prowadzący nie uwzględnił wniosku o utworzeniu konkurencyjnej klasy.

4. Lokalna polityka oświatowa

Strategia Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2010+ została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej 25.06.2012r. Dokument ten koncentruje się na czterech obszarach strategicznych, w ramach których wskazane są priorytety i cele. Zadania dla oświaty można umieścić w wielu priorytetach, ale najbardziej bezpośrednio z edukacją związany jest priorytet „Kadry dla inwestorów” zawierający m.in. cele:

- zaspokojenie potrzeb kadrowych tworzących miejsca pracy w Łodzi i aglomeracji łódzkiej;

- stworzenie elastycznej aglomeracyjnej bazy kształceniowej dla nowych inwestycji i inwestorów;
- wyrównywanie szans edukacyjnych łódzkich dzieci i młodzieży szkolnej;
- podniesienie poziomu i atrakcyjności oraz wzbogacenie oferty szkolnictwa zawodowego.

Strategia jest dokumentem niewielkim objętościowo. Edukacja jest w niej ukazana jako droga do rozwoju gospodarki i rozwoju kapitału społecznego. Fundamentem wdrożenia „Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2010+” mają być odrębnie tworzone polityki sektorowe, a więc także polityka edukacji.

Szkół ponadgimnazjalnych dotyczy obszar *„Szkoly i placówki oświatowe otwarte na potrzeby rynku pracy i kształcenie ustawiczne”*. Jako cel kierunkowy określono *„Tworzenie warunków do wykreowania modelu kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy”*, a wśród celów operacyjnych dotyczących szkół ponadgimnazjalnych znalazły się następujące: *„Stymulowanie i wspomaganie inicjatyw służących zaangażowaniu pracodawców w budowanie nowoczesnego systemu kształcenia zawodowego”* oraz *„Promowanie dobrych praktyk w zakresie współdziałania szkół, pracodawców, uczelni i innych podmiotów na rzecz efektywności kształcenia zawodowego”*. Główne kierunki działań to:

- dostosowanie sieci szkół do potrzeb w związku z niżem demograficznym i koniecznością racjonalizacji wydatków;
- motywowanie szkół do opracowania i wdrożenia programów rozwojowych w szkołach sprzyjających poprawie wyników kształcenia;
- przygotowanie i wprowadzenie lokalnych standardów zatrudnienia;
- kierowanie rekrutacją w celu optymalnego doboru uczniów do różnych typów szkół i stopniowe dalsze zwiększanie liczby miejsc w technikach;
- wspieranie szkół preferujących kształcenie w zakresie przedmiotów ścisłych;
- opracowanie spójnego systemu doradztwa zawodowego na wszystkich poziomach kształcenia;
- podnoszenie prestiżu szkół zawodowych;
- promocja kształcenia zawodowego;
- monitorowanie zmian na rynku pracy i badanie losów absolwentów;
- otwieranie nowych kierunków kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy;
- współpraca z pracodawcami w celu organizacji kształcenia praktycznego;
- organizacja i wyposażenie ośrodków egzaminacyjnych zgodnie ze standardami CKE;
- wyposażenie pracowni i warsztatów szkolnych w nowoczesne pomoce dydaktyczne;
- organizacja systemu kursów kwalifikacyjnych;
- pozyskiwanie nowej kadry przedmiotów zawodowych;
- wypracowaniu systemu zbierania danych z wykorzystaniem wskaźników oświatowych.

Rekrutacja do szkół ponadgimnazjalnych

Niekorzystne tendencje przerostu kształcenia w liceach ogólnokształcących i niedoboru w szkołach zawodowych były bardzo wyraźne. W naborze do klas pierwszych na rok 2006/2007 ponad 70% kandydatów wybrało liceum ogólnokształcące. W roku 2007/2008 podjęte zostały działania zmierzające do korygowania struktury kształcenia oraz zapewniania odpowiednio wysokiego poziomu edukacyjnego kandydatów przyjmowanych do szkół przygotowujących do egzaminu maturalnego. Ustalono minimalne progi punktowe jednolite dla typu szkoły: 70 punktów do liceów ogólnokształcących oraz 60 punktów do technik i liceów profilowanych. Efektem była korzystna zmiana struktury naboru. Trudność w konsekwentnym stosowaniu jednolitych minimalnych progów punktowych w rekrutacji wynikająca z braku poparcia Łódzkiego Kuratora Oświaty i oporu słabszych szkół, spowodowała wyhamowanie korzystnego procesu korygowania struktury kształcenia ponadgimnazjalnego.

Brak zdecydowanej polityki rekrutacji powodował trudności z naborem do wielu szkół. Przykładowo w systemie elektronicznego naboru na rok szkolny 2010/2011 szkoły zaproponowały ponad 9000 miejsc w 311 oddziałach. W wyniku rekrutacji powstało jednak 75 oddziałów mniej, bowiem o miejsca w łódzkich szkołach ponadgimnazjalnych ubiegało się ok. 7000 gimnazjalistów.

Obecnie stosuje się działania administracyjne w celu rozwijania szkolnictwa zawodowego i podnoszenia poziomu kształcenia w liceach ogólnokształcących polegające na:

- ustalaniu struktury naboru do szkół ponadgimnazjalnych – systematyczne stopniowe zwiększanie liczby miejsc w technikach kosztem liceów ogólnokształcących;
- ograniczaniu naboru do liceów (w 2012/13 do dwóch oddziałów), które mają mały nabór, najniższe progi punktowe w rekrutacji i najniższe wyniki kształcenia (przystąpienia do matury i jej zdawalność, EWD), złe warunki lokalowe. Docelowo w zależności od poparcia społecznego rozważane będzie albo wygaszanie tych szkół, albo szybka likwidacja, albo „połączenie” z innym liceum;
- uwzględnieniu pola dla „wolnego rynku” tzn. w procesie planowania naboru tworzenie niewielkiej rezerwy ponad przewidywaną liczbę uczniów w każdym typie szkół. W miarę wzmocnienia pozycji szkół zawodowych ograniczane będą działania administracyjne i „ręczne sterowanie” nie będzie potrzebne.

W praktyce liczba oddziałów klas pierwszych przedstawiona w systemie bywa przedmiotem uzgodnień, negocjacji, a czasem nawet sporów z angażowaniem mediów. Propozycje dyrektorów są akceptowane albo korygowane. O profilach klas (rozszerzeniach) w liceach i zawodach w ramach branży danej szkoły decydują zasadniczo dyrektorzy z radą pedagogiczną.

Efekty tak wdrażanej polityki są już widoczne. Udział młodzieży licealnej zmniejszył się z ponad 64% w roku 2009/10 do 60% w roku 2011/12, z jednoczesnym zdecydowanym wzrostem młodzieży w technikach do ponad 30%. Wstępne wyniki rekrutacji na rok 2012/13 przynoszą dalsze pozytywne skutki konsekwentnie wdrażanych działań administracyjnych i promocji szkolnictwa zawodowego. 51% uczniów wybrało licea, 42% technika, 6% szkoły zasadnicze. W liceach pozostały

tylko pojedyncze wolne miejsca, w technikach w zawodach technik włókiennik, technik procesów drukowania i na nowych kierunkach: technik transportu kolejowego i technik dróg i mostów. W szkołach zawodowych jest dużo wolnych miejsc szczególnie w branżach mechanicznej, elektrycznej, samochodowej, budowlanej i poligraficznej.

Niski poziom udziału młodzieży w kształceniu w szkołach zasadniczych utrzymuje się od lat. Szkoły zawodowe mają coraz większy kłopot z naborem, część uczniów zgłasza się dopiero po zakończonym procesie rekrutacji oraz przenosi się z techników w przypadku niepowodzeń w nauce w pierwszych miesiącach roku szkolnego. Szkoły zawodowe dotyka też problem największej rotacji uczniów i wypadania ich z systemu edukacji. Spadek zainteresowania zasadniczymi szkołami zawodowymi ocenić należy jako zjawisko niekorzystne. Nie wszyscy uczniowie mają bowiem szanse na ukończenie liceum/technikum, na zdanie matury i dalsze kształcenie pomaturalne. Pozostają na rynku pracy bez zawodu. Dobrze zorganizowane poradnictwo zawodowe może ograniczyć nietrafne wybory.

Tabela 5. Struktura kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych

Typ szkoły	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/12
LO	68%	66%	64%	63%	60%
LP	4%	2,5%	1,5%	0,7%	0,5%
T	20%	22%	25%	27%	30%
TU	1,5%	1%	1%	1,6%	2%
ZSZ	6%	7%	8%	7%	7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta.

Ingerowanie samorządu w ilościową ofertę szkół rodzi niezadowolenie, ale konsekwentna postawa i jasne zasady ustalania liczby klas w liceach mają też wielu zwolenników. Ograniczenie ilościowej oferty, w konsekwencji jest korzystne dla szkół, bo sprzyja nierozproszeniu wyborów i mniej oddziałów jest zagrożonych nieutworzeniem. Zmniejszanie liczby miejsc w liceach wpływa na nieprzyjmowanie do tych szkół najsłabszych kandydatów, którzy mają małe szanse na zdanie matury. Natomiast możliwość zwiększenia naboru do liceów poprzez rozszerzenie oferty o klasy o profilach ścisłych nie zawsze przynosi efekty, bo cieszą się one po prostu mniejszym zainteresowaniem uczniów.

Nieskoordynowanie terminów rekrutacji i budowy arkuszy organizacji wymusza przygotowanie przez samorząd dobrego planu naboru, aby uniknąć kłopotów kadrowych, kosztów finansowych i aby nie prowokować nadmiernej walki szkół o ucznia. Niezgodność terminów rekrutacji i ruchu kadrowego wynikającego z Karty Nauczyciela wiąże się z wieloma problemami i trudnościami w planowaniu pracy. Praktyką jest więc przygotowanie profilaktycznie wypowiedzeń z art. 20 albo informacji o ograniczeniu wymiaru zatrudnienia z art. 22 KN. Wpływa to niekorzystnie na atmosferę pracy, rodzi konflikty w szkołach, a w obliczu poważnych kłopotów z naborem w większości szkół rodzi klimat zagrożenia.

Oferta kształcenia w szkolnictwie ponadgimnazjalnym

Zawody i profile kształcenia zawodowego ustalane są przez dyrektorów szkół zawodowych, w porozumieniu z organem prowadzącym i po zasięgnięciu opinii Łódzkiego Kuratora Oświaty oraz Rady Zatrudnienia. Do opracowania kompleksowej oferty kształcenia zawodowego wykorzystywane były wyniki analiz rynku pracy prowadzone przez różne podmioty m.in.: powiatowe urzędy pracy oraz Obserwatorium Rynku Pracy dla Potrzeb Edukacji w ŁCDNiKP.

Zbudowanie oferty kształcenia w liceach ogólnokształcących sprawiało kłopot w obliczu nowych planów nauczania oraz krótkiego czasu na wdrożenie nowych propozycji rozszerzeń. W związku ze zmianami programów nauczania wątpliwości budzi sposób formułowania oferty na etapie naboru. Czy rozszerzenia powinny być już ściśle określone, czy zgodnie z ideą zmian, powinny kształtować się pod wpływem wyborów uczniów? Czy więc wybór ma dotyczyć klas w szkołach, czy może tylko szkół? Ze względów organizacyjnych i ograniczonego czasu na kampanię informacyjną nie zdecydowano się w roku 2012 na istotną zmianę formuły oferty. Sprawa wymaga jednak przemyślenia i decyzji już na etapie budowy zarządzenia organu nadzoru pedagogicznego.

Oferta kształcenia zawodowego w roku szkolnym 2012/2013 zawierała 44 zawody na poziomie technikum oraz 32 zawody na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. Proponowała kształcenie w następujących obszarach zawodowych – branżach: elektroniczna – elektryczna – energetyczna, mechaniczna, samochodowa, poligraficzna, budowlana – geodezyjna, włókienniczo – odzieżowa, spożywczo-gastronomiczna, ekonomiczna, handlowa, turystyczna, ogrodnicza. Oferta jest corocznie aktualizowana i uzupełniana o nowe kierunki, w zależności od potrzeb rynku pracy. W ostatnich 3 latach wprowadzono nowe zawody na poziomie technikum: technik weterynarii, technik transportu kolejowego, fototechnik, technik włókiennik.

Kadry w szkolnictwie ponadgimnazjalnym

Duże zasoby i dobrze wykształcone kadry dla przedmiotów ogólnokształcących są mocną stroną szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Etap przejściowy wdrażania nowej podstawy programowej i planów nauczania zagraża jednak stabilności zatrudnienia nauczycieli niektórych przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych. Restrukturyzacja sieci i wprowadzanie standardów organizacyjnych, obniżanie się liczby uczniów w oddziałach (podziały) wiążą się z dużą skalą zwolnień.

Problem kadry pedagogicznej dotyczy przedmiotów zawodowych. Odczuwany jest niedobór nauczycieli kształcenia zawodowego dysponujących wysokimi kwalifikacjami specjalistycznymi. Mało skuteczne okazuje się pozyskiwanie z sektora gospodarki nowych kadr, nauczycieli przedmiotów zawodowych. Nadal zatrudniani są doświadczeni nauczyciele – emeryci. Mimo możliwości prawnych zatrudniania specjalistów z przedsiębiorstw udało się w ten sposób pozyskać dla oświaty tylko 15 nowych nauczycieli. Nauczyciele zawodów różnych specjalności mogą liczyć na bogatą ofertę szkoleń, ale głównie dotyczących zagadnień pedagogicznych, a nie branżowych, specjalistycznych. Niezbędna jest renowacja wiedzy fachowej z zakresu przedmiotów zawodowych i kontakt z praktyką, aby kształcenie w szkołach było powiązane z rynkiem pracy. Wydział Edukacji przygotował i złożył

wniosek na realizację projektu z priorytetu III „Organizacja praktyk i staży dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodów”.

Tabela 6. Zatrudnienie nauczycieli według stopnia awansu zawodowego w Łodzi ogółem i w szkołach ponadgimnazjalnych

Stopień awansu zawodowego	Nauczyciele w Łodzi	Nauczyciele w szkołach ponadgimnazjalnych
Stażysta	5%	3%
Nauczyciel kontraktowy	20%	17%
Nauczyciel mianowany	36%	37%
Nauczyciel dyplomowany	39%	43%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta.

Doradztwo zawodowe

Rozdźwięk pomiędzy wyborami kierunków kształcenia przez młodzież a potrzebami rynku pracy może być korygowany przez działanie programu poradnictwa zawodowego. Obecnie, Miasto we współpracy z ŁCDNiKP, wdraża program obejmujący doradztwo zawodowe skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli oraz promocję kształcenia zawodowego z zaangażowaniem pracodawców, mediów, Urzędu Miasta Łodzi i szkół. Doradztwo zawodowe jest skierowane w pierwszej kolejności do środowisk gimnazjów, a powinno być także w większym stopniu do liceów ogólnokształcących i szkół zawodowych.

Wypracowano system doradztwa zawodowego w gimnazjach. Doradcy zawodowi (6 osób) zatrudnieni są w ŁCDNiKP „obsługują” wszystkie gimnazja (zajęcia edukacyjne, warsztaty, doradztwo indywidualne). Rozpoczęto system obowiązkowych szkoleń nauczycieli w gimnazjach (co rok wychowawcy klas III) w zakresie zmian programowych w szkolnictwie ponadgimnazjalnym, zasad rekrutacji i oczekiwań rynku pracy.

Potrzeba zwiększenia liczby doradców zawodowych może nie doczekać się realizacji, dlatego tym bardziej ważna jest aktualizacja wiedzy i doskonalenie umiejętności nauczycieli w różnych typach szkół i pracowników poradni, którzy ukończyli studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego. Obserwatorium Rynku Pracy dla potrzeb edukacji działające w ramach ŁCDNiKP przygotowuje raporty z badań własnych wskazujące oczekiwania pracodawców oraz kierunki kształcenia, które powinny być preferowane jako te dające stosunkowo lepsze perspektywy zatrudnienia. I tak ostatni raport rekomenduje rozwijanie w regionie łódzkim kształcenia w zakresie logistyki, mechatroniki. Ostatnie badania przyniosły też wnioski warte wnikliwych analiz: Niewystarczający, zdaniem pracodawców, jest poziom kwalifikacji zawodowych „twardych” (np. znajomości najnowszych maszyn i umiejętności ich obsługi, eksploatacji pojazdów) oraz umiejętności funkcjonalnych (m.in. systematyczności, punktualności, odpowiedzialności, elastyczności w działaniu komunikatywności, kreatywności).

Współpraca szkół ponadgimnazjalnych z pracodawcami.

Kształcenie praktyczne w zależności od zawodu realizowane jest w pracowniach, warsztatach szkolnych, na stanowiskach ŁCDNiKP lub u pracodawców. W regionie łódzkim od kilku lat realizowana jest współpraca szkół z pracodawcami. 14 firm i instytucji zdecydowało się objąć patronatem szkoły kształcące w branży mechanicznej, elektrycznej, hydraulicznej, mechatronicznej, budowlanej, włókienniczo-odzieżowej, motoryzacyjnej, urządzeń sanitarnych i gazowniczych oraz w zakresie nowego kierunku – odnawialnych źródeł energii. Inne formy współpracy przedsiębiorstw z łódzkimi szkołami zawodowymi to: doposażenie pracowni dydaktycznych, pomoc finansowa w zakresie remontów pomieszczeń, szkolenia kierunkowe dla nauczycieli, wycieczki zawodoznawcze, pokazy dla uczniów oraz konkursy umiejętności, promocja szkoły i promocja firmy, a także zapewnienie miejsc pracy dla absolwentów.

Zróżnicowana jest jakość i efektywność kształcenia zawodowego u pracodawców, szczególnie w aspekcie zgodności z wymogami programów kształcenia zawodowego i wymogów egzaminów zawodowych. Jakość praktyk zawodowych wymaga monitorowania.

Oferta Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego

Na edukacyjnej mapie Łodzi szczególne miejsce zajmuje Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Pełni ono rolę innowatora działań oświatowych, jest pionierem nowych tendencji kształcenia zawodowego. Zadaniem placówki jest doskonalenie umiejętności zawodowych i wzbogacanie warsztatu pracy kadry pedagogicznej wszystkich typów szkół, a także prowadzenie kształcenia dorosłych oraz kształcenia praktycznego uczniów w ramach zajęć dydaktycznych całorocznych i w formach pracy pozalekcyjnej z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia technodydaktycznego. Nowoczesny Ośrodek Edukacji Mechatronicznej powstał w ramach projektu unijnego.

5. Wybrane instrumenty zarządzania oświatą w szkolnictwie ponadgimnazjalnym

Cel	Krótki opis	Uwagi, problemy, wątpliwości	Ocena skuteczności
Promocja szkolnictwa zawodowego	- organizacja targów edukacyjnych w sali wystawienniczej UMŁ; - prezentacje szkół w przestrzeni publicznej (ekspozycje przy ul. Piotrkowskiej); - kampanie promocyjne z wykorzystaniem różnorodnych narzędzi: wywiady, informacje w prasie, konferencje, spoty	Duża aktywność i zaangażowanie dyrektorów i nauczycieli szkół. Pomoc pracodawców. Niewystarczające środki finansowe samorządu.	Działania skuteczne. Stopniowo rośnie zainteresowanie nauką w technikach. Wartością dodaną jest pobudzenie aktywności uczniów przy przygotowaniu projektów promocyjnych.

	reklamowe, prezentacje multimedialne na stronie internetowej Miasta; - działania informacyjne i warsztaty w gimnazjach (co rok wychowawcy klas III);		
Dostosowanie oferty szkół do potrzeb rynku pracy, zainteresowań absolwentów i możliwości Miasta.	Ustalanie oferty w elektronicznym systemie naboru – „ręczne sterowanie naborem”. Działania jakościowe (struktura naboru, branże, profile) oraz ilościowe (liczba miejsc/oddziałów). Badanie rynku pracy dla potrzeb edukacji. Rozwijanie doradztwa zawodowego.	Zawody/ profile preferowane mogą być otwierane przy braku pełnego naboru – szansa w naborze uzupełniającym. W roku szk. 2012/13 dotyczy to np. nowych kierunków kształcenia w branży kolejowej, klas drogownictwa, szkół zasadniczych.	Duża skuteczność prowadząca do zmiany struktury naboru (zakłada się zwiększanie naboru do techników o 2-3 %), usprawnienia procesu rekrutacji. Zatrzymano negatywne trendy wzrostu liczby uczniów, często bardzo słabych, w liceach.
Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb i rzeczywistego środowiska pracy.	Docenianie i wzmacnianie współpracy szkół z pracodawcami. Promowanie przykładów dobrej praktyki. Działania wzmacniające prestiż tego typu przedsięwzięć np. poprzez honorowe publiczne wyróżnianie.	Współpraca z przedsiębiorstwami jest głównie zasługą i inicjatywą dyrektorów szkół i firm. Jest też koniecznością ze względu na braki lub przestarzałe wyposażenie pracowni, upadek warsztatów. W działaniach promujących współpracę duża aktywność ŁCDNiKP.	Konieczne wypracowanie działań systemowych. Brakuje instrumentów wsparcia dla pracodawców angażujących się w kształcenie zawodowe uczniów.
Podniesienie poziomu kształcenia.	Przygotowanie wniosków i realizacja w szkołach projektów edukacyjnych w ramach POKL - dodatkowe zajęcia przygotowujące do matury. Współpraca z uczelniami wyższymi w realizacji projektów dot. np. upowszechniania wiedzy prawnej, badania jakości kształcenia w liceach (grant Prezydenta). Motywowanie poprzez umożliwianie większego naboru szkołom o dobrych wynikach i EWD. Powierzenie prowadzenia publicznych liceów wyższym uczelniom.	Wypracowane rozwiązania organizacyjne i programowe w ramach projektów unijnych mają niewielkie szanse na kontynuację i wsparcie finansowe Miasta.	W ramach projektu rezultaty są osiągnęte. Szkoły, które systematycznie i efektywnie realizują dodatkowe zajęcia np. w ramach zajęć z art. 42, mają wyższe EWD. Bardzo dobre wyniki szkół publicznych prowadzonych przez PŁ i UŁ.
Wzbogacenie oferty kształcenia i poprawa wyposażenia w szkołach	Wspieranie szkół w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych. Zapewnienie dla szkół zawodowych wkładu własnego, także w formie	Trudności w samorządzie w monitorowaniu projektów (braki profesjonalnych kadr). Duże uciążliwości administracyjne i trudności w zatrudnianiu nauczycieli	Wszystkie szkoły ponadgimnazjalne zostały objęte działaniami w ramach projektów POKL. Znaczące doposażenie

	pieniężnej, w projektach unijnych.	powodują, że Miasto zostaje w roli partnera albo szkoły składają wnioski poprzez inne instytucje. Rozwiązanie takie jest z różnych powodów nie zawsze optymalne finansowo i merytorycznie.	pracowni w ramach cross-fiancingu.
Racjonalizacja sieci szkół	Likwidacje szkół bez naboru. Likwidacje lub wygaszanie, łączenia/ przenoszenia szkół. Przekazywanie szkół innym podmiotom.	Proces bardzo trudny ze względu na skalę wieloletnich zaniedbań, ale nieodczyny.	Planowane uchwały podjęto i są w trakcie realizacji. Odbędą się konsultacje społeczne w sprawie dalszych działań. Z inicjatywy samorządu zagrożone małym naborem licea podejmują współpracę w celu połączenia się.

Miasto nie wykorzystuje wszystkich możliwych instrumentów finansowych zarządzania, bo:

- Brak jest rezerw finansowych w budżecie oświaty na wspomaganie strategicznych działań edukacyjnych i organizacyjnych. Plany finansowe budowane są w oparciu o wytyczne budżetowe oraz tylko na bazie arkuszy organizacyjnych ograniczających się do ramowych planów nauczania. Konieczne wydaje się zapewnienie w celu realizacji polityki oświatowej środków np. na dodatkowe lekcje matematyki w gimnazjach, liceach i technikach, bo ma to wpływ na wybory uczniów. Środki niezbędne są także na doposażenie pracowni zawodowych, aby nauka była nie tylko efektywna, ale i atrakcyjna. Wtedy można by odchodzić od działań administracyjnych samorządu sterującego naborem.
- Nie został wypracowany dobry system oceny pracy szkół ani system motywowania dyrektorów i nauczycieli. Przy przydzielaniu dodatków dla dyrektorów (jedne z niższych wśród samorządów) uwzględnia się wyniki kształcenia, aktywność szkoły w środowisku, znaczące osiągnięcia. Nie bierze się pod uwagę efektywności organizacyjnej szkół. Bardzo dobre wyniki kształcenia w danej szkole nie przekładają się na poziom dodatków motywacyjnych dla jej nauczycieli. Miasto nie wykorzystuje instrumentu zarządzania, jakim jest kształtowanie płac. Trudności finansowania oświaty – z jednej strony, z drugiej zaś – osiąganie średnich wynagrodzeń na poszczególnych stopniach awansu zawodowego – nie prowokowały pilnego przygotowania nowych regulacji. Konieczne jest opracowanie nowej uchwały Rady Miejskiej w sprawie dodatków do wynagrodzeń.
- Dotychczas nie dokonuje się systemowego badania losów absolwentów. Analizy takie prowadzą szkoły z własnej inicjatywy. Dobre szkoły wyniki tych analiz mogą z powodzeniem wykorzystać w celu promocji. Jako jedno z działań w nowej strategii zaplanowano wdrożenie systemu badań losów absolwentów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. W celu zapewnienia obiektywizmu i jednakowej metodologii badawczej

zadanie to będzie zlecone Obserwatorium Analiz Rynku Pracy przy ŁCDNiKP oraz zaproponowane jako grant Miasta, o który mogą ubiegać się w formule konkursowej uczelnie wyższe.

6. Podsumowanie

Sieć szkół ponadgimnazjalnych w Łodzi wymaga dalszego porządkowania. Niezbędna jest wnikliwa analiza potrzeb w zakresie liczby i lokalizacji szkół, struktury zespołów, kierunków kształcenia. Trudności w porządkowaniu sieci i rozwiązywaniu problemów organizacyjnych szkół oraz budowy strategii rozwoju szkół zawodowych wynikają z bardzo wielu różnorodnych czynników. Należą do nich między innymi:

- brak pewności co do kierunków rozwoju rynku pracy i zapotrzebowania na kadry;
- nastawienie szkół na przetrwanie i dokonanie naboru: otwieranie kierunków popularnych, a nie zawsze zgodnych z potrzebami rynku pracy;
- brak wiedzy o planowanych zmianach w rekrutacji na uczelnie i związane z tym trudności w planowaniu rozszerzeń w liceach ogólnokształcących;
- aspiracje społeczne do wykształcenia wyższego i silne stereotypy związane z kształceniem zawodowym;
- angażowanie się związków zawodowych we wspieranie poszczególnych szkół, a nie w realizację koncepcji Miasta;
- niewystarczająca determinacja przy wprowadzaniu zmian ze względu na duże koszty społeczne i polityczne trudnych procesów zmian.

Poprawie wyników kształcenia i motywacji do nauki ze strony młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych nie sprzyja także brak wymagań pracodawców w zakresie określonego poziomu wykształcenia zawodowego w niektórych zawodach oraz zbyt duża w stosunku do potrzeb podaż miejsc na uczelniach wyższych. W takich warunkach nawet bardzo słabi maturzyści mają szansę rozpocząć studia. Rynek szkół niepublicznych odbierający uczniów szkołom publicznym często nie stawia wymagań nawet w zakresie frekwencji.

Szansą dla rozwoju szkolnictwa zawodowego (choć jednocześnie być może zagrożeniem dla szkół zasadniczych) jest możliwość organizowania kwalifikacyjnych kursów zawodowych w szkołach publicznych w zawodach, w których szkoła kształci. Jest to też nadzieja na powszechne bezpłatne uczestnictwo dorosłych w kształceniu ustawicznym. Wsparcie szkół w organizacji takich kursów powinno być najpilniejszym zadaniem samorządu łódzkiego. Oczywiście obok zadania pilnej restrukturyzacji sieci i wprowadzeniu standardów organizacji zatrudnienia.

W zadaniu prowadzenia szkół, a w praktyce także coraz większej odpowiedzialności samorządu za ich poziom kształcenia, bardzo pomocne byłoby większe wsparcie organu nadzoru pedagogicznego. Pilna wydaje się być potrzeba rządowego programu ukierunkowanego na wspieranie szkół zawodowych: na modernizację szkół, na wyposażenie pracowni i warsztatów szkolnych, na tworzenie nowoczesnych ośrodków egzaminacyjnych, a także na wypracowanie

instrumentów finansowych dla pracodawców organizujących praktyki. W następnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej więcej środków winno być przeznaczonych na rozwój infrastruktury edukacyjnej a nie tak jak dotychczas, w większości na rozwój kapitału ludzkiego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego

Uniwersytet Warszawski, ul. Pawińskiego 5a, 02-106 Warszawa

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

